C/2024/6563

2024.11.12.

P9_TA(2024)0175

A Tunéziára vonatkozó 2023. évi különleges intézkedés elfogadása

Az Európai Parlament 2024. március 14-i állásfoglalása a Tunéziára vonatkozó 2023. évi különleges intézkedés elfogadásáról (2024/2573(RSP))

(C/2024/6563)

Az Európai Parlament,

— tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre (EUSZ), különösen annak 14. cikkére,

— tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre (EUMSZ),

— tekintettel a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz (Globális Európa) létrehozásáról, a 466/2014/EU európai parlamenti és tanácsi határozat módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az (EU) 2017/1601 európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 480/2009/EK, Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. június 9-i (EU) 2021/947 európai parlamenti és tanácsi rendeletre [1] (NDICI - Globális Európa-rendelet),

— tekintettel az Európai Parlament és a Bizottság közötti, a Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, a 2006/512/EK határozattal módosított 1999/468/EK tanácsi határozat végrehajtására vonatkozó eljárásokról szóló 2008. június 3-i megállapodásra [2],

— tekintettel az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012/EU, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. július 18-i (EU, Euratom) 2018/1046 európai parlamenti és tanácsi rendeletre [3] (a továbbiakban: a költségvetési rendelet),

— tekintettel az egyrészről az Európai Közösségek és azok tagállamai, másrészről a Tunéziai Köztársaság közötti társulást létrehozó euromediterrán megállapodásra [4],

— tekintettel a Tunéziáról szóló korábbi állásfoglalásaira, különösen a véleménynyilvánítás és az egyesülés szabadsága, valamint a szakszervezetek elleni közelmúltbeli tunéziai támadásokról, különösen Núreddín Bútár újságíró ügyéről szóló, 2023. március 16-i állásfoglalására [5],

— tekintettel Ursula von der Leyen, a Bizottság elnöke, Meloni olasz miniszterelnök, Rutte holland miniszterelnök és Szaid tunéziai elnök 2023. június 11-i sajtónyilatkozatára,

— tekintettel az EU és Tunézia közötti stratégiai és globális partnerségről szóló, 2023. július 16-i egyetértési megállapodásra,

— tekintettel a Tunéziát támogató 2023. évi különleges intézkedés finanszírozásáról szóló, 2023. december 20-i bizottsági végrehajtási határozatra (C(2023)9184) és az azt kísérő, a tunéziai makrogazdasági reformokat támogató programról szóló cselekvési dokumentumra,

— tekintettel eljárási szabályzata 136. cikkének (5) bekezdésére és 132. cikkének (2) bekezdésére,

(1) HL L 209., 2021.6.14., 1. o.
(2) HL C 143., 2008.6.10., 1. o.
(3) HL L 193., 2018.7.30., 1. o.
(4) HL L 97., 1998.3.30., 2. o.
(5) HL C, C/2023/407., 2023.11.23., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2023/407/oj?locale=hu.

— tekintettel a Külügyi Bizottság és a Fejlesztési Bizottság állásfoglalási indítványára,

A. mivel az EUSZ 21. cikke kifejezetten úgy rendelkezik, hogy „az Unió nemzetközi szintű fellépése azon elvekre épül, amelyek létrehozását, fejlődését és bővítését vezérelték, és arra irányul, hogy ezek érvényesülését a világ többi részén is előbbre vigye; ezek az alapelvek a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok és alapvető szabadságok egyetemes és oszthatatlan volta, az emberi méltóság tiszteletben tartása, az egyenlőség és a szolidaritás elvei, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt elvek és a nemzetközi jog tiszteletben tartása”;

B. mivel az EU–Tunézia euromediterrán megállapodás 2. cikke megállapítja, hogy „a Felek közötti kapcsolatok, akárcsak e megállapodás rendelkezései, az emberi jogok és a demokratikus alapelvek tiszteletben tartásán alapulnak, amelyek irányadóak a Felek hazai és nemzetközi politikáira és e megállapodás lényegi elemét képezik”;

C. mivel az NDICI - Globális Európa-rendelet 29. cikke kizárja azokat az intézkedéseket, amelyek az emberi jogok megsértését eredményezhetik a partnerországokban; mivel a rendelet 25. cikkének (5) bekezdése elvárja, hogy a Bizottság a tervezett fellépések és intézkedések célkitűzéseivel és mértékével arányos előzetes emberi jogi hatásvizsgálatokat végezzen; mivel a rendelet 3. cikkének (4) bekezdése kimondja, hogy „[a]z eszköz szerinti kiadások legalább 93 %-ának meg kell felelnie [...] a hivatalos fejlesztési támogatásra vonatkozóan létrehozott kritériumoknak, hozzájárulva ezáltal a hivatalos fejlesztési támogatásra vonatkozó kötelezettségvállalásokhoz [...]”;

D. mivel az NDICI - Globális Európa-rendelet (40) preambulumbekezdése kimondja, hogy „[m]ivel a demokrácia, az emberi jogok és a jogállamiság tiszteletben tartása elengedhetetlen a költségvetési rendeletben említett hatékony és eredményes pénzgazdálkodáshoz, valamint a hatékony uniós finanszírozáshoz, a harmadik országokban a demokrácia, az emberi jogok vagy a jogállamiság helyzetének romlása esetén fel lehet függeszteni a támogatást”;

E. mivel Kaisz Szaid elnök alatt Tunézia tekintélyelvű fordulatot és riasztó visszaesést tapasztalt a demokrácia, az emberi jogok és a jogállamiság terén; mivel az elmúlt évben Kaisz Szaid elnök parancsára önkényesen letartóztattak és fogva tartottak ellenzéki politikusokat, bírákat, a médiában dolgozókat és civil társadalmi aktivistákat;

F. mivel a Bizottság a különleges intézkedést sürgősségi írásbeli eljárás keretében fogadta el;

G. mivel hat hónappal korábban, a Bizottság 2023. június 11-i sajtónyilatkozatában bejelentették a Tunéziának nyújtandó 150 millió EUR összegű költségvetés-támogatást; mivel ezt a költségvetés-támogatást az EU és Tunézia közötti egyetértési megállapodás aláírása előtt jelentették be;

H. mivel a különleges intézkedés sürgősségi írásbeli eljárás keretében történő elfogadása előtt nem került sor a Bizottság és a Parlament közötti informális kapcsolatfelvételre, amint azt a Parlament és a Bizottság közötti 2008. június 3-i megállapodás 12. pontja előírja;

I. mivel az NDICI - Globális Európa-rendelet 27. cikkének (4) bekezdése kimondja, hogy „[a] költségvetési rendelet 236. cikke szerinti költségvetés-támogatás nyújtása során a Bizottság világosan meghatározza és nyomon követi a költségvetés-támogatás feltételeit, ideértve a reformok és az átláthatóság terén elért haladást, valamint támogatja a parlamenti ellenőrzés, a nemzeti ellenőrzési kapacitások fejlesztését, a fokozott átláthatóságot és az információkhoz való nyilvános hozzáférést”;

J. mivel az EUMSZ 218. cikke meghatározza az EU és harmadik országok közötti megállapodások tárgyalására és megkötésére alkalmazandó eljárást; mivel ez az eljárás megfelelő eljárási biztosítékokat, valamint parlamenti és bírósági ellenőrzést tesz lehetővé, ezáltal növelve az elszámoltathatóságot és a demokratikus legitimitást;

K. mivel 2023. szeptember 13-án megtagadták a Külügyi Bizottság küldöttségének Tunéziába való belépését, ami korlátozta a Parlament ellenőrzési jogkörének gyakorlását;

L. mivel 2023. szeptember 26-án, mindössze néhány nappal a tervezett időpont előtt a tunéziai hatóságok egyoldalúan elhalasztották a Bizottság látogatását;

M. mivel 2023 októberében a tunéziai elnök elutasította és visszautalta az EU 60 millió EUR összegű költségvetés-támogatását;

N. mivel az EU alapvető érdeke, hogy továbbra is együttműködjön Tunéziával az országban a makrogazdasági stabilitás, a jogállamiság és az emberi jogok biztosítása érdekében;

1. vitatja a Tunéziát támogató különleges intézkedésre vonatkozó sürgősségi írásbeli eljárás szükségességét, mivel a Bizottság már 2023. június 11-én bejelentette a 150 millió EUR összegű költségvetés-támogatást, elegendő időt hagyva a rendes eljárás alkalmazására; úgy véli, hogy e sürgősségi írásbeli eljárás megindításának időzítése azt mutatja, hogy nem tartják tiszteletben a parlamenti ellenőrzést és a bizottsági eljárásrendet;

2. felszólítja a Bizottságot, hogy a következő magas szintű geopolitikai párbeszéd keretében adjon részletes, tényeken alapuló magyarázatot arra a kérdésre, hogy a különleges intézkedés sürgősségi írásbeli eljárás keretében történő elfogadása előtt miért nem került sor a Bizottság és a Parlament közötti informális kapcsolatfelvételre, amint azt a Parlament és a Bizottság közötti, 2008. június 3-i megállapodás 12. pontja előírja; elvárja ezért, hogy a következő magas szintű geopolitikai párbeszéd során kezeljék Tunéziát kiemelt országként;

3. úgy véli, hogy az egyetértési megállapodásban tett politikai kötelezettségvállalás, miszerint a 2023. évi költségvetés-támogatást „teljes egészében" kifizetik, nem képez jogalapot ezen intézkedés elfogadására sem az NDICI - Globális Európa-rendelet 23. cikkének (4) bekezdése szerinti különleges intézkedésként, sem pedig sürgősségi írásbeli eljárás keretében;

4. sajnálja, hogy a Bizottság nem bocsátotta proaktív módon a Parlament rendelkezésére a Tunéziával kötött vonatkozó finanszírozási megállapodást, amely a költségvetési rendelet 112. cikkének (4) bekezdésével és 236. cikkével összhangban különleges feltételeket és követelményeket határozott meg;

5. részletes magyarázatot kér arra vonatkozóan, hogy az olyan kifejezések, mint a „kielégítő előrehaladás", amelyet a Bizottság különleges intézkedésekről szóló cselekvési dokumentumának 4.3.2. szakaszában használnak, amely részletezi a költségvetés-támogatás folyósításának kritériumait, hogyan minősülnek „a költségvetés-támogatás feltételeire vonatkozó, világosan meghatározott kritériumoknak", amint azt az NDICI - Globális Európa-rendelet 27. cikkének (4) bekezdése előírja;

6. kétségét fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy a külső fellépések tekintetében a demokráciára, az emberi jogokra és a jogállamiságra vonatkozóan megfogalmazott, az EUSZ 21. cikkében, az NDICI - Globális Európa-rendelet különböző rendelkezéseiben és az EU–Tunézia euromediterrán megállapodás 2. cikkében foglalt alapelvek tiszteletben tartása e különleges intézkedés esetében teljesül-e, tekintettel az alapvető jogok Tunéziában már 2021 júliusa óta bekövetkezett jelentős romlására, valamint arra, hogy az alapvető értékek jelentős romlása miatt az EU felfüggesztheti, csökkentheti vagy leállíthatja a partnerországoknak nyújtott költségvetés-támogatást;

7. felhívja ezért a Bizottságot, hogy sürgősen és a parlamenti ciklus vége előtt nyújtson további írásbeli tájékoztatást arról, hogy hogyan és mikor fogja értékelni, hogy teljesülnek-e vagy teljesülni fognak-e a költségvetés-támogatás folyósítására vonatkozóan a 4.3.2. szakaszban meghatározott feltételek, és milyen objektív kritériumok alapján fogják megállapítani, hogy a 4.3.2. szakaszban felsorolt általános feltételek végrehajtása terén történt-e „kielégítő előrehaladás";

8. kéri a Bizottságot, hogy írásban tisztázza, értékelése szerint Tunézia jelenleg megfelel-e a különleges intézkedésekről szóló cselekvési dokumentum 4.3.2. szakaszának b) pontjában meghatározott, az alapvető értékekre vonatkozó követelménynek;

9. felhívja a Bizottságot, hogy fejtse ki, miért döntött úgy, hogy egyetlen részletben folyósítja a 150 millió EUR összegű költségvetés-támogatást, ahelyett, hogy a költségvetési rendelet 236. cikkének (2) bekezdésében előírtak szerint lehetővé tenné a konkrét mérföldköveken vagy elért lépéseken alapuló fokozatos folyósítást, megőrizve a további folyósítások felfüggesztésének lehetőségét, amennyiben az alapvető értékek egyértelmű eróziója figyelhető meg;

10. felhívja a Bizottságot, hogy fejtse ki, hogy a különleges intézkedés hogyan járul hozzá az üzleti és beruházási környezet javításához, tekintettel arra, hogy 2021 júliusa óta romlott a jogállamiság helyzete Tunéziában, ami a gazdasági fejlődés útjában áll;

11. felhívja a Bizottságot, hogy tisztázza azokat az okokat, amelyek miatt a tunéziai hatóságok 2023 októberében elutasították a Covid-eszköz keretében folyósított 60 millió EUR összegű költségvetés-támogatást, és hogy a Bizottság miért véli úgy, hogy a tunéziai hatóságok hajlandóak elfogadni az e különleges intézkedés keretében nyújtott költségvetés-támogatást;

12. felhívja a Bizottságot, hogy ismertesse, milyen garanciákat kapott a tunéziai hatóságoktól 2023 szeptembere óta arra vonatkozóan, hogy a Parlament ellátogathasson az uniós finanszírozású tunéziai projektek helyszínére, és így az EUSZ 14. cikkével összhangban gyakorolhassa felügyeleti és ellenőrzési jogát;

13. kéri a Bizottságot, hogy tisztázza a helyzetet azáltal, hogy megfelelő és átfogó választ ad a Parlament szóbeli választ igénylő kérdésére és az azt kísérő jelen állásfoglalásra;

14. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Bizottságnak, a Bizottság alelnökének/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének és a Tanácsnak.